

УКРАЇНА

(19) **UA** (11) **112239** (13) **U**
(51) МПК (2016.01)**B01D 15/08** (2006.01)**B01D 71/40** (2006.01)**C07C 39/00****C08F 24/00****C08L 33/00****C08L 75/00**ДЕРЖАВНА СЛУЖБА
ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ
ВЛАСНОСТІ
УКРАЇНИ**(12) ОПИС ДО ПАТЕНТУ НА КОРИСНУ МОДЕЛЬ****(21)** Номер заявки: **u 2016 05627****(22)** Дата подання заявки: **25.05.2016****(24)** Дата, з якої є чинними
права на корисну
модель: **12.12.2016****(46)** Публікація відомостей
про видачу патенту: **12.12.2016, Бюл.№ 23****(72)** Винахідник(и):**Сергеєва Тетяна Анатолівна (UA),
Бровко Олександр Олександрович (UA),
Горбач Лариса Анатолівна (UA),
Степаненко Людмила Василівна (UA),
Луцик Олена Дмитрівна (UA),
Сергеєва Людмила Михайлівна (UA),
Ельська Ганна Валентинівна (UA)****(73)** Власник(и):**ІНСТИТУТ ХІМІЇ ВИСОКОМОЛЕКУЛЯРНИХ
СПОЛУК НАН УКРАЇНИ,
Харківське шосе, 48, м. Київ, 02160 (UA),
ІНСТИТУТ МОЛЕКУЛЯРНОЇ БІОЛОГІЇ ТА
ГЕНЕТИКИ НАН УКРАЇНИ,
вул. Академіка Заболотного, 150, м. Київ,
03680 (UA)****(54) СПОСІБ ОДЕРЖАННЯ ПОЛІМЕРНОЇ МЕМБРАНИ ДЛЯ АДСОРБУВАННЯ СПОЛУК ФЕНОЛІВ У ВОДНИХ РОЗЧИНАХ****(57)** Реферат:

Спосіб одержання полімерної мембрани для адсорбування сполук фенолів у водних розчинах включає приготування суміші зшивача три(етилєнглїколь)-диметакрилату, пластифікатора олігоуретанакрилату, матриці, функціонального мономера, додавання до неї пороутворювача полієтиленглїколю ММ20000, ініціатора полімеризації, розчинника диметилформаміду і подальшу полімеризацію одержаної суміші. При цьому беруть як матрицю о-гідроксифенол або його похідні, як функціональний мономер - етиловий ефір уроканової кислоти, як ініціатор полімеризації - азобісізобутиронїтрил, додають каталізатор - сіль $\text{CuCl}_2 \cdot 2\text{H}_2\text{O}$ і проводять полімеризацію реакційної суміші за температури 80 °С впродовж 12 годин.

UA 112239 U

Корисна модель належить до способів одержання полімерних мембран на основі ненасичених кислот та їх похідних і призначених для селективної адсорбції речовин і застосування в аналітичній хімії і біохімії, в установах по екологічному моніторингу, в медицині та ін.

Відомі способи одержання за принципом молекулярного імпринтингу полімерних мембран, селективних до різних токсинів. Для цього готують мономерну суміш, основними компонентами якої є акрилатні сполуки і функціональний мономер - метакрилова кислота [1] або діетиламін-етилметакрилат [2]. До суміші додають також матрицю (сполуку, яку адсорбують із розчину) - токсини атразин [1] або афлатоксин [2]. Потім суміш полімеризують. Одержані полімерні мембрани селективно адсорбують із розчинів тільки вищевказані токсини. Але вони не адсорбують сполуки орто-гідроксифенолу (о-ГФ) із їх водних розчинів та не можуть бути застосовані для їх визначення.

Найбільш близьким до заявленої корисної моделі є спосіб одержання полімерної мембрани для адсорбування і визначення фенолу, який здійснюють за принципом молекулярного імпринтингу, згідно з яким готують суміш пластифікатора олігоуретанаакрилату (ОУА) і зшивача три(етилєнглїколь) диметакрилату (ТЭДМ), до неї додають пороутворювач полієтиленглїколь ММ20000 (ПЕГ), ініціатор полімеризації кеталь, розчинник диметилформамід (ДМФ), матрицю-фенол і функціональний мономер (ФМ) - речовину, вибрану із групи: ітаконова кислота, 2-акриламід-2-метил-1-пропансульфонова кислота, метакрилова кислота, акриламід. Після розчинення всіх компонентів суміші її полімеризують, формуючи мембрану у вигляді плівки [3].

Полімерна мембрана за цим способом переважно адсорбує сполуки фенолу, що містять один гідроксил в бензольному кільці. Але вона практично не адсорбує сполуки фенолу, які містять ОН-групи в орто-положенні до фенольного гідроксилу, а саме, о-гідроксифенол (катехол) та його похідні, наприклад, 2,3-дигідроксифенол (пірогалол) та ін.

Задачею корисної моделі є розробка способу одержання полімерної мембрани за принципом молекулярного імпринтингу, який дозволяє адсорбувати о-гідроксифеноли із водних розчинів та визначати їх вміст.

Поставлена задача вирішується тим, що за способом одержання полімерної мембрани, що включає приготування суміші зшивача три(етилєнглїколь)-диметакрилату, пластифікатора олігоуретанаакрилату, матриці, функціонального мономера, додавання до неї пороутворювача полієтиленглїколю ММ20000, ініціатора полімеризації, розчинника диметилформаміду і подальшу полімеризацію одержаної суміші, згідно з корисною моделлю, беруть як матрицю о-гідроксифенол або його похідні, як функціональний мономер - етиловий ефір уроканової кислоти (ЕУК), як ініціатор полімеризації - азобісізобутиронїтрил (АБН), додають каталізатор - сіль $\text{CuCl}_2 \cdot 2\text{H}_2\text{O}$ і проводять полімеризацію реакційної суміші за температури 80°C впродовж 12 годин.

Спосіб здійснюють за принципом молекулярного імпринтингу.

Суть корисної моделі підтверджується прикладами способу одержання і застосування створеної полімерної мембрани і наведеними в таблиці даними по визначенню концентрацій о-гідроксифенолів у водних розчинах.

Приклад 1 способу одержання полімерної мембрани для адсорбування о-гідроксифенолу

Готували суміш вагою 1,2012 г ТЕДМ і ОУА із співвідношенням (85:15) % ваг. відповідно. До неї додавали 0,0069 г о-ГФ, 0,0619 г ЕУК, 0,1895 г ПЕГ і 1,25 г ДМФ і всю суміш ретельно перемішували. Потім до суміші додавали 0,1068 г АБН і 0,134 г $\text{CuCl}_2 \cdot 2\text{H}_2\text{O}$ і всю масу витримували за температури 60°C до повного розплавлення ПЕГ. Полімеризацію проводили за температури 80°C впродовж 12 годин у герметичних скляних формах, попередньо оброблених стандартним антиадгезивом. Одержану полімерну плівку піддавали екстракції в апараті Сокслета в етанолі протягом 8 год. для видалення з неї матриці (о-ГФ), CuCl_2 і залишків незаполімеризованих компонентів. Далі плівку відмивали в ДМФ та водою. Перед оцінкою каталітичних властивостей плівок їх висушували за температури $(45-50)^\circ\text{C}$ до сталої ваги.

Приклади 2-5 реалізації способу наведені в таблиці.

Визначення о-гідроксифенолів у водних розчинах за допомогою полімерної мембрани згідно з запропонованим способом.

Полімерна мембрана є основою селективного елемента портативного сенсорного пристрою для експрес-визначення о-гідроксифенолів у водних розчинах. Принцип кількісного визначення о-ГФ в даному приладі оснований на здатності полімерної мембрани до каталітичного окислення адсорбованого о-ГФ з виділенням кисню, зміна концентрації якого реєструється приладом.

Концентрацію кисню вимірювали за допомогою універсального киснеміру та кисневого електрода MERA-ELWRO 5221 та 5972, відповідно, який працює за принципом гальванічного

елемента із срібним катодом і цинковим анодом. Розчинений в зразку кисень відновлюється на катоді, а на аноді одночасно окислюється цинк. Інтенсивність струму, що виникає в гальванічному елементі, прямо пропорційна парціальному тиску кисню, розчиненому в досліджуваному зразку. В приладі фіксується цей сигнал напруги (сенсорний відгук), величина якого має прямий графічний зв'язок з концентрацією о-ГФ в розчині.

Як видно із таблиці, спосіб, що заявляється, дозволяє адсорбувати і визначати сполуки о-гідроксифенолу із водних розчинів (приклад 1, 2, 4). Але повнота визначення концентрації о-ГФ суттєво зменшується при зменшенні вмісту ФМ в складі мембрани (приклад 2к). При збільшенні вмісту ФМ порівняно з прикладами 1 і 4 спостерігається втрата механічної міцності мембрани в результаті утворення жорсткої сітки при полімеризації і підвищення її крихкості.

Використання в портативній сенсорній системі полімерної мембрани за найближчим аналогом демонструє відсутність сенсорного відгуку на присутність о-ГФ, який було попередньо введено у водний розчин. Це свідчить про відсутність адсорбції о-ГФ і його похідних мембраною за найближчим аналогом, а також неможливість визначати ці сполуки в умовах способу, що заявляється.

Таблиця

Визначення концентрації о-гідроксифенолів за допомогою полімерної мембрани, одержаної запропонованим способом з використанням портативного сенсорного пристрою

№№ прикладів	Склад полімерної мембрани згідно з корисною моделлю						Співвідношен- ня Матриця: ФМ, вагов.	Концентрація* о- гідроксифенолів в розчині, мМ	
	ТЕДМ + ОУА, г	Матриця г	ФМ ЕУК, г	ПЕГ + ДМФ, г	Ініціатор полімери- зації АБН, г	Каталіза- тор CuCl ₂ •2H ₂ O, г		Макси- мальна	Міні- мальна
1	1,2012	О-ГФ, 0,0069	0,0619	0,1895+1,2500	0,1068	0,134	1,00:8,97	5,00±0,08	0,063
2к	1,2012	0,0069	0,0486	0,1895+1,2500	0,1068	0,134	1,00:7,05	2,34±0,06	0,098
3к	1,2012	0,0069	0,0750	0,1895+1,2500	0,1068	0,134	1,00:10,83	Плівка кришиться	
4	1,2012	2,3- дігідрокси- фенол, 0,0069	0,0619	0,1895+1,2500	0,1068	0,134	1,00:8,97	5,07±0,05	0,072
За найближчим аналогом									
5	0,3447	Фенол, 0,020	Ітаконова кислота або інші 0,0553	0,460	Кеталь, 0,002	-	1:2 (молі)	Прилад не фіксує наявність о- гідроксифенолів в розчині	

* В розчин введено 5,00 мМ визначуваної сполуки о-гідроксифенолів

Джерела інформації:

1. T.A. Sergeyeva, S.A. Piletsky, E.V. Piletska at al. - In situ formation of porous molecularly imprinted polymer membranes // Macromolecules. - 2003. V. 36. P. 7352-7357.

2. Т.А. Сергеева, О.В. Пілецька, О.О. Бровко та ін. - Афлатоксин-селективні молекулярно-імпринтовані полімерні мембрани на основі акрилатполіуретанових напів-ВПС // Укр.біохім.ж. - 2007. Т. 79. № 5. С. 109-115.

3. Л.А. Горбач, О.А. Слінченко, О.О. Бровко та ін. - Спосіб одержання полімерної мембрани для визначення токсинів у водних розчинах // Пат. Укр. на кор. мод. № 46912, 11.01.2010. - найближчий аналог.

ФОРМУЛА КОРИСНОЇ МОДЕЛІ

Спосіб одержання полімерної мембрани для адсорбування сполук фенолів у водних розчинах, що включає приготування суміші зшивача три(етиленгліколь)-диметакрилату, пластифікатора олігоуретанакрилату, матриці, функціонального мономера, додавання до неї пороутворювача поліетиленгліколю ММ20000, ініціатора полімеризації, розчинника диметилформаміду і подальшу полімеризацію одержаної суміші, який **відрізняється** тим, що беруть як матрицю о-гідроксифенол або його похідні, як функціональний мономер - етиловий ефір уроканової кислоти, як ініціатор полімеризації - азобісізобутиронітрил, додають каталізатор - сіль CuCl₂•2H₂O і проводять полімеризацію реакційної суміші за температури 80 °С впродовж 12 годин.

Комп'ютерна верстка О. Гергіль

Державна служба інтелектуальної власності України, вул. Василя Липківського, 45, м. Київ, МСП, 03680, Україна

ДП "Український інститут інтелектуальної власності", вул. Глазунова, 1, м. Київ – 42, 01601